

natuurtoets

NNN-toetsing herinrichting Fortuinzicht, Veenendaal

Toetsing aan het NNN-beleid in de provincie Utrecht en Gelderland

Opdrachtgever

Provincie Utrecht

Status

concept

Barchman Wuytierslaan 10
3818 LH Amersfoort

T (038) 423 64 64
E info@ecogroen.nl
I www.ecogroen.nl

Colofon

Titel

NNN-toetsing herinrichting Fortuinzicht, Veenendaal

Subtitel

Toetsing aan het NNN-beleid in de provincie Utrecht en Gelderland

Projectcode

Datum

Status

20-400 (definitief)

6 oktober 2020

definitief

Auteur[s]

L. (Lisette) Klein & D. (David) Sietses

Tweede lezer

E. (Erik) Riphagen

Opdrachtgever

Provincie Utrecht

© Ecogroen bv

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt, mits onder vermelding van bron en status.

Klein & Sietses (2020). NNN-toetsing herinrichting Fortuinzicht, Veenendaal. Toetsing aan het NNN-beleid in de provincie Utrecht en Gelderland. Rapport 20-400 (definitief). Ecogroen bv

Inhoud

Samenvatting	1
1. Inleiding	3
1.1 Aanleiding en doel	3
1.2 Voorgenomen ontwikkelingen	4
2. Wettelijk kader en werkwijze	5
2.1 Wettelijk kader	5
2.2 Toetsingskader	5
2.3 Werkwijze	6
3. Effectbeoordeling	7
3.1 Effectbeoordeling NNN in de provincie Utrecht	7
3.2 Externe werking Gelders Natuurnetwerk	11
4. Conclusie	12
5. Geraadpleegde bronnen	13

Bijlagen

Bijlage 1 – Wezenlijke kenmerken en waarden GNN, deelgebied 72: Binnenveld.

Samenvatting

Aanleiding en doel

Provincie Utrecht heeft het voornemen om natuurbeheermaatregelen uit te voeren in en om natuurgebied De Hellen in Veenendaal. Hiervoor wordt onder andere het agrarisch perceel Fortuinzicht, wat grenst aan de Hellen heringericht tot buffergebied voor de Hellen en als calamiteitenberging voor de Grift. Fortuinzicht maakt onderdeel uit van het NatuurNetwerk Nederland (hierna NNN). Voor de herinrichting van Fortuinzicht is een bestemmingsplanwijziging nodig, waardoor het initiatief getoetst moet worden aan het Barro (Natuurnetwerk Nederland). In voorliggende rapportage wordt beoordeeld of het voornemen de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN aantast.

Methode

- Voor de herinrichting en toekomstige situatie in Fortuinzicht is getoetst of er sprake is van onevenredige aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN in de provincie Utrecht. Hiervoor is de NNN-wijzer van de provincie Utrecht aangehouden.
- Door de beperkte afstand (> 70 meter) van Fortuinzicht tot het Gelders Natuurnetwerk (deelgebied Binnenveld) is externe werking naar het GNN niet op voorhand uit te sluiten. Daarom is ook beoordeeld of er sprake is van onevenredige aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van het GNN.

Effectbeoordeling

- Door de omvorming van agrarisch grasland naar natuur en door de beoogde vernatting ontstaan gunstigere omstandigheden voor het realiseren van het huidige beheertype N12.02: Kruidenrijk- en faunarijk grasland. Er is sprake van een gunstige ontwikkeling ten aanzien van het huidige beheertype.
- De vernatting en herinrichting van het perceel biedt verbeterde mogelijkheden tot het bereiken van prioritaire beheertypen in de toekomst. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan N05.01: Moeras (prioriteit 2), maar ook N12.02: Kruidenrijk- en faunarijk grasland is een prioritaire beheertype (prioriteit 3). Er is sprake van een gunstige ontwikkeling ten aanzien van de potentiële beheertypen.
- Er is geen sprake van onevenredige aantasting van de bestaande en potentiële waarden van het ecosysteem in Fortuinzicht in de provincie Utrecht. De ontwikkelingen bieden bovendien ruimte om in de toekomst de gewenste beheertypen te bereiken.
- Er is geen sprake van onevenredige aantasting van de robuustheid en aaneengeslotenheid van het NNN in de provincie Utrecht.
- Voor de aanwezigheid van (bijzondere) soorten wordt verwezen naar de conclusies zoals opgenomen in de natuurtoets door Van Vuuren & Klein (2020). Indien het hierin opgenomen ecologisch werkprotocol wordt gevolgd, dan is geen sprake van een onevenredige aantasting van aanwezige soorten.

- De vernatting van het perceel zal leiden tot een vergroting van potentieel leefgebied voor weidevogelsoorten en ringslang die beschermd worden via de lijst Bijzonder Belang Utrecht. De herinrichting leidt tot een vergroting van de biodiversiteitswaarde van het gebied.
- Door de herinrichting (afkoppeling van het huidige slotenstelsel en de aanleg van de regelbare stuw als waterinlaat voor het perceel) wordt voor aquatische soorten de verbindingsfunctie verbroken met buitengelegen wateren. Dit kan op de lange termijn effect hebben op de genetische diversiteit van voorkomende aquatische soorten binnen het gebied. Er is mogelijk sprake van een onevenredige aantasting van de verbindingsfuncties binnen het NNN.
- Het totaaloppervlak van het NNN blijft onveranderd. Het totaaloppervlak aan natuur binnen het NNN neemt toe door de omvorming van het agrarisch grasland tot natuur. Er is sprake van een positief effect op het oppervlak van het NNN.
- Hoewel sprake is van een aantasting van de verbindingsfunctie van het NNN door de regulatie van de inlaat van water uit de Grift, is er geen aantasting van de verbindingen die vorm geven aan de algehele samenhang van het NNN (zoals bijvoorbeeld de Grift). Er is geen sprake van een onevenredige aantasting van de samenhang van het NNN.
- Er is geen sprake van externe werking richting het GNN in de provincie Gelderland.

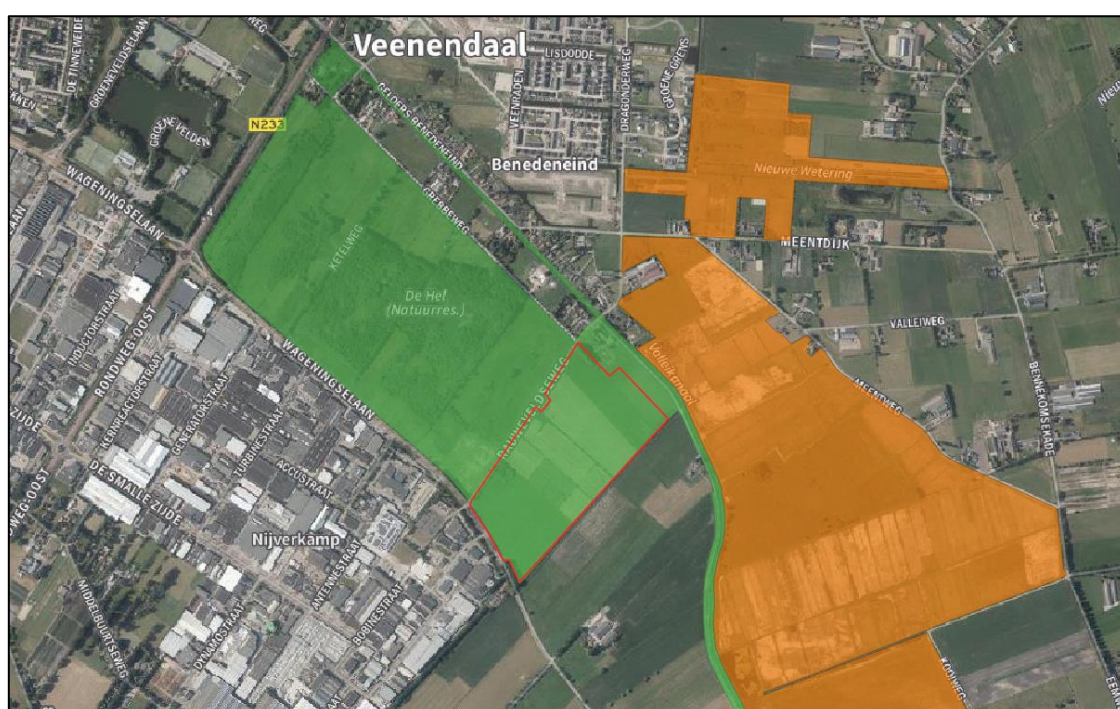
Advies en vervolgstappen

- Hoewel het plan per saldo een zeer positief effect op het NNN en Natura 2000 bewerkstelligd, is er ook sprake van een onevenredige aantasting van het NNN door de aantasting van de verbindingsfuncties binnen het NNN. Om dergelijke onevenredige aantasting te voorkomen adviseren wij visvriendelijke inrichtingsmaatregelen te overwegen zodat migratie van aquatische soorten mogelijk blijft. Dit kan bijvoorbeeld bewerkstelligd worden door een visvriendelijke pomp te installeren. Het is aan het bevoegd gezag om te beoordelen of het plan in de huidige vorm door kan gaan of eventuele vervolgstappen nodig zijn om de effecten door de onevenredige aantasting van verbindingsfuncties te minimaliseren.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Provincie Utrecht heeft het voornemen om natuurherstelmaatregelen uit te voeren in en om natuurgebied De Hellen in Veenendaal¹. Hiervoor wordt onder andere het agrarisch perceel Fortuinzicht heringericht tot buffergebied voor de Hellen en als calamiteitenberging voor de Grift. Fortuinzicht maakt onderdeel uit van het Natuurnetwerk Nederland (hierna NNN) in de provincie Utrecht (figuur 1.1). Voor de herinrichting van Fortuinzicht is een bestemmingsplanwijziging nodig, waardoor het initiatief getoetst moet worden aan het Barro (Natuurnetwerk Nederland).

Figuur 1.1 Ligging van het plangebied (rood omrand) ten opzichte van het NNN in de Provincie Utrecht (groene vlakken) en het NNN in de provincie Gelderland (oranje vlakken). Bron achtergrond: PDOK.

Het NNN is een robuust, samenhangend netwerk van natuurgebieden en tussenliggende verbindingen op nationaal niveau. Voor een nieuwe ontwikkeling binnen het NNN geldt een ‘Nee-tenzij’ – afweging. Dit houdt kortweg in dat significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN in principe niet toegestaan is. Indien om zwaarwegende redenen aantasting niet te voorkomen, dient mitigatie of compensatie plaats te vinden. In voorliggende rapportage wordt beoordeeld of het voornemen de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN aantast.

¹ Natuurgebied de Hellen is onderdeel van het Natura 2000-gebied Binnenveld. De beoordeling van de effecten van de maatregelen in het kader van Natura 2000 en Soortbescherming is opgenomen in Van Vuuren & Klein (2020).

1.2 Voorgenomen ontwikkelingen

Provincie Utrecht is voornemens om het perceel 'Fortuinzicht' om te vormen naar natuur, tot buffergebied voor de natuurgebied de Hellen en tot calamiteitenberging voor de Grift. Fortuinzicht ligt ten oosten van Veenendaal en grenst aan de oostkant van de Hellen (onderdeel van Natura 2000-gebied Binnenveld). Het perceel bestaat uit voormalig agrarisch grasland (Van der Valk, 2019) dat bestaat uit vrij kruidenrijk grasland met sloten met natuurlijke oevers. Een deel van deze sloten is in verlanding. Aan de noordkant van het plangebied staat een rij oude wilgen, aan de westkant ligt een bosperceel van elzen en wilgen. De oevers van de waterschapssloot aan de oostkant van het plangebied zijn begroeid met hoog opgaand riet.

Natuurgebied De Hellen wordt afgekoppeld van de Grift. Om bergingscapaciteit in het stroomgebied van de Grift te behouden wordt het gebied Fortuinzicht ingericht als calamiteitenberging dat tijdelijk 325.000m³ water kan bergen. Voor deze functie wordt 16 van de 18 hectare ingericht. Om deze capaciteit te bereiken wordt rondom het gebied een grondkade geplaatst. Deze grondkade bestaat uit gebiedseigen grond die bij vergravingen gewonnen wordt. De bestaande sloten worden afgekoppeld van de Grift. Op een centraal punt langs de Grift wordt een regelbare stuw met opvoerpomp geplaatst die de inlaat van water uit de Grift regelt. Het bestaande slotenstelsel wordt met een nieuw te vergraven sloot aan elkaar verbonden (Van der Valk, 2019).

Verder ligt het voornemen om Fortuinzicht in te richten als buffergebied voor de Hellen. Hiermee wordt de kweldruk in dit aanliggende Natura 2000-gebied geoptimaliseerd. De bestaande sloten worden waar nodig verondiept om voldoende buffering te geven. De oevers worden verflauwd om berging te verhogen en een groter natuurlijk gradiënt te realiseren. Binnen het gebied zijn enkele natuurlijke laagtes. Deze worden waarschijnlijk geplagd (maximaal 20cm diep en 200m² groot) om lokaal enkele droogvallende poelen te realiseren (van der Valk, 2019).

In het vigerende bestemmingsplan (Bestemmingsplan Buitengebied, gemeente Veenendaal, vastgesteld 2013-06-27) zijn in het plangebied verschillende bestemmingen van toepassing: 1) enkel bestemming Natuur, 2) dubbelbestemming Waarde Archeologie 2, 3) enkelbestemming Agrarisch, met waarden en 4) dubbelbestemming Waterstaat – Waterbergingsgebied. Om de maatregelen uit te voeren moet de agrarische bestemming omgezet worden naar natuur (Van der Valk, 2019) en is een bestemmingsplanwijziging aan de orde.

2. Wettelijk kader en werkwijze

2.1 Wettelijk kader

De bescherming van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is vastgelegd in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening en uitgewerkt in provinciale verordeningen. In het Barro staat dat bij provinciale verordening gebieden moeten worden aangewezen die het Natuurnetwerk Nederland vormen. De ligging van die gebieden wordt geometrisch vastgelegd. Bij provinciale verordening worden in het belang van de bescherming, instandhouding en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden, regels gesteld omtrent de inhoud van bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen. Voor nieuwe ontwikkelingen binnen het NNN, waarbij wordt afgeweken van het bestemmingsplan, geldt een 'nee, tenzij'-afweging. Dit houdt kortweg in dat significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN niet toegestaan is. Regels voor beoordeling van effecten op het NNN zijn vastgelegd in provinciale verordeningen.

2.2 Toetsingskader

Provincie Utrecht

De wezenlijk kenmerken en waarden van het NNN-gebied in provincie Utrecht bestaan uit (Provincie Utrecht, 2017):

1. De bestaande en potentiële waarden van het ecosysteem waaronder ook begrepen worden de vereiste omgevingsfactoren zoals donkerte, bodem, water en milieu;
2. De robuustheid en de aaneengeslotenheid van het NNN;
3. De aanwezigheid van bijzondere soorten;
4. De verbindingfunctie van het gebied voor soorten en ecosystemen.

Als gevolg van jurisprudentie² is het voor ontwikkelingen in gebieden buiten het NNN ook nodig – in het kader van goede ruimtelijke ordening – te waarborgen dat een plan de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN niet aantast. Goede ruimtelijke ordening houdt in dat naastgelegen functies elkaar niet (te veel) mogen hinderen. Perceel Fortuinzicht valt geheel binnen het NNN in de provincie Utrecht. Verder ligt het perceel op minimaal 70 meter afstand van het Gelders Natuurnetwerk (GNN) (zie ook figuur 1.1). Vanwege de beperkte afstand tot het NNN in de provincie Gelderland is toetsing van eventuele externe werking op dit NNN ook van belang.

Provincie Gelderland

Het beleid voor de bescherming van het NNN in de provincie Gelderland is vastgelegd in de Geconsolideerde Omgevingsverordening Gelderland (Provincie Gelderland, 2018). In Gelderland bestaat het NNN uit het Gelders Natuurnetwerk (GNN) en de Groene Ontwikkelingszone (GO). De bescherming van het GNN is ten eerste gericht op de bescherming en het herstel van aanwezige natuurwaarden en ten tweede op de ontwikkeling van nieuwe natuurwaarden. De GO heeft een dubbele doelstelling. Er is ruimte voor verdere economische ontwikkeling in combinatie met een (substantiële) versterking van de

² Jurisprudentie Raad van State: 201509359/1/R1

samenhang tussen aangrenzende en inliggende natuurgebieden. De GO bestaat uit terreinen met een andere bestemming dan bos of natuur die ruimtelijk vervlochten zijn met het GNN (Provincie Gelderland, 2018). Het GNN bestaat uit verschillende deelgebieden waarvoor elk specifieke wezenlijke kenmerken en waarden aangewezen zijn. Externe werking kan optreden op deelgebied 72: Binnenveld. In bijlage 1 zijn de wezenlijke kenmerken en waarden van dit deelgebied opgenomen.

2.3 Werkwijze

De NNN-toetsing is uitgevoerd conform de NNN-wijzer van de provincie Utrecht (Provincie Utrecht, 2020a). De in paragraaf 2.2 genoemde wezenlijke kenmerken en waarden zijn in de NNN-wijzer uitgewerkt tot zes toetsingscriteria. Voor elk van deze toetsingscriteria is beoordeeld of er sprake van een onevenredige aantasting van het NNN in de provincie Utrecht. Verder is beoordeeld of er sprake is van externe werking naar het Gelders Natuurnetwerk.

De toetsing is uitgevoerd op basis van literatuurstudie en veldbezoek. Middels literatuuronderzoek is onder andere bepaald of beschermde soorten bekend in het plangebied, hoe het plangebied ligt ten opzichte van het NNN, welke beheertypen aangewezen zijn en welke bestemmingen aangewezen zijn. Hiervoor is gebruik gemaakt van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF), provinciale kaartviewers, het gemeentelijke bestemmingsplan en zowel het natuurbeheerplan als de NNN-wijzer van de provincie Utrecht (zie voor een volledig overzicht de geraadpleegde bronnen in hoofdstuk 5).

In aanvulling op het literatuuronderzoek is een veldbezoek uitgevoerd om een beeld te krijgen van de terreinkenmerken en beschermde soorten in het gebied. Dit veldbezoek is uitgevoerd op 20 augustus 2020. Tijdens het veldbezoek zijn het plangebied en de directe omgeving van het plangebied onderzocht door een ecooloog van Ecogroen. Het veldbezoek is uitgevoerd onder gunstige omstandigheden (droog, bewolkt, weinig wind, 15 °C).

Aan de hand van de verzamelde gegevens is beoordeeld of het voornemen kan leiden tot een onevenredige aantasting van het NNN in de provincie Utrecht.

3. Effectbeoordeling

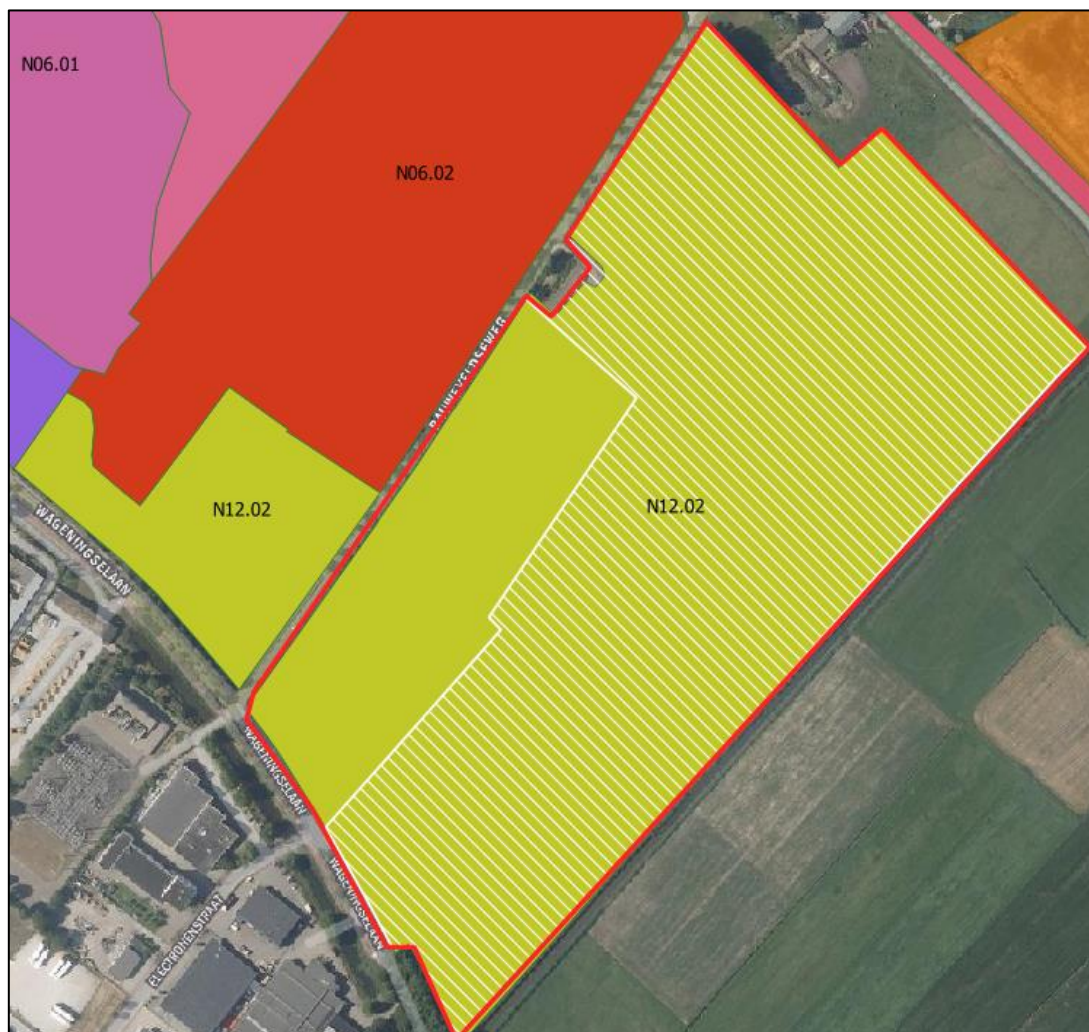
In deze paragraaf 3.1 is per criterium een korte beoordeling weergegeven voor de effecten op het NNN in de Provincie Utrecht. In paragraaf 3.2 is de mogelijke externe werking van het voornemen richting het GNN in de provincie Gelderland behandeld.

3.1 Effectbeoordeling NNN in de provincie Utrecht

Bestaande en potentiële waarden van het ecosysteem

Wat verandert er aan het functioneren van het huidige beheertype, inclusief oude boskernen?

In het plangebied bevindt zich alleen beheertype N12.02: Kruidenrijk- en faunarijk grasland (zie figuur 3.1). Er bevinden zich geen oude boskernen in het plangebied. Het perceel is door de toekomstige vernatting niet meer geschikt voor agrarische activiteiten. Het gehele perceel wordt daarom omgevormd tot N12.02 (het huidige en prioritair beheertype) en/of N05.01: Moeras (prioritair beheertype). Door de oogde vernatting en het realiseren van droogvallende poelen krijgt het perceel een natter karakter, maar dit doet geen afbreuk aan het toekomstige functioneren van het huidige beheertype. Bovendien verandert het beheer van agrarisch beheer naar natuurbeheer. Hiermee zal het functioneren en het totaal oppervlak van N12.02: Kruidenrijk- en faunarijk grasland versterkt worden. Er is sprake van een gunstige ontwikkeling ten aanzien van het huidige beheertype.

Figuur 3.1 Overzicht huidige beheertype in het plangebied (rood omlijnd). De bestemmingsplanwijziging wordt doorgevoerd in het wit gearceerde deel van het plangebied (op basis van Bestemmingsplan Buitengebied, gemeente Veenendaal). Bronnen: Gemeente Veenendaal, 2013; Provincie Utrecht, 2020b. Bron achtergrond: PDOK.

Wat verandert er aan de mogelijkheid om het gewenste beheertype te bereiken?

De provincie Utrecht is in het natuurbeheerplan (Provincie Utrecht, 2020b) opgedeeld in verschillende deelgebieden. Het plangebied valt binnen het deelgebied Binnenveld. Voor het Binnenveld zijn verschillende gewenste beheertypen aangewezen. Deze zijn onderverdeeld in drie prioritaire beheertypen (zie tabel 3.1). Indien beheertypen met prioriteit 1 niet realiseerbaar zijn, dan wordt afgeschaald naar beheertypen met prioriteit 2, enzovoorts (Provincie Utrecht, 2020b).

Tabel 3.1 Prioritaire beheertypen voor Kievitsbuurt (Provincie Utrecht, 2020b). *voor botanische doelen alleen op historische akkerlocaties.

Prioriteit 1	Prioriteit 2	Prioriteit 3
N06.01: Veenmosrietland / moerasheide	N04.01: Kranswierwater	N12.02: Kruidenrijk- en faunarijk grasland
N06.02: Trilveen	N05.01: Moeras	N14.01: Rivier- en beekbegeleidend bos
N10.01: Nat schraalland	N10.02: Vochtig hooiland	N15.02: Dennen-, eiken- en beukenbos

De vernatting en herinrichting van het perceel biedt verbeterde mogelijkheden tot het realiseren van prioritaire beheertypen. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan N05.01: Moeras (prioriteit 2), maar ook een uitbreiding van het beheertype N12.02: Kruidenrijk- en faunarijk grasland (prioriteit 3) (zie ook van der Valk, 2019). De beoogde ontwikkelingen leiden er daarom toe dat er een beter perspectief is op het realiseren van gewenste beheertypen in de toekomst. Er is daarom sprake van een gunstige ontwikkeling ten aanzien van de potentiële beheertypen.

Wat verandert er aan de omgevingsfactoren die de actuele en potentiële systemen vragen?

Er is geen sprake van aantasting van donkerte (aannemende dat overdag gewerkt wordt). Overige omgevingsfactoren worden onderstaand behandeld.

Bodemomstandigheden en -opbouw

Er wordt beperkt in de bodem gewerkt, anders dan het lokaal afplaggen (maximaal 20 cm) van natuurlijke laagtes ter ontwikkeling van droogvallende poelen. Ook wordt er een nieuwe sloot gegraven, worden bestaande sloten verondiept en enkele oevers verflauwd. Verder wordt een sloot gedempt (Van der Valk, 2019). Het lokaal afplaggen en verflauwing van de oevers versterkt de biodiversiteitswaarde van het gebied. Er is geen sprake van onevenredige aantasting van deze omgevingsfactor.

Grondwaterkwaliteit en -kwantiteit

Bij een of meerdere slootdempingen is mogelijk sprake van ernstige vervuiling. Hiervoor moet nader worden onderzocht of de demping kan leiden tot vervuiling van het grondwater. Dit geldt eveneens voor de afgravingen ten behoeve van de verschillende varianten (Van der Valk, 2019). Wanneer afgravingen plaats vinden in vervuild gebied, dient een saneringsplan opgesteld te worden om verspreiding van vervuilingen te voorkomen. Hierdoor wordt voorkomen dat aantasting van deze omgevingsfactor plaatsvindt.

Oppervlaktewaterkwaliteit en -kwantiteit

Het perceel wordt ingericht als calamiteitenberging voor de Grift. Daarnaast wordt water langer vastgehouden en wordt in droge periodes water vanuit de Grift ingelaten om buffering naar het naastgelegen Natura 2000-gebied Binnenveld te behouden (Van der Valk, 2019). Hierdoor is sprake van vernatting van het perceel in vergelijking met de huidige (agrarische) situatie. Door de functie als calamiteitenbergen wordt verwacht dat het gebied voedselrijkdom blijft (Van der Valk, 2019). De vernatting en voedselrijke omstandigheden dragen bij aan de realisatie van het huidige (N12.02) en prioritaire (N05.01 en N12.02) beheertypen.

Stilte

Tijdens de werkzaamheden is sprake van tijdelijke geluidsverstoring. De omgevingsfactor stilte zal hierdoor tijdelijk onder druk staan. Er is echter sprake van een tijdelijke verstoring. Na de werkzaamheden zal er geen sprake zijn van geluidsverstoring door activiteiten op het perceel, bij uitzondering van incidentele geluidsverstoring die voortvloeit uit natuurbeheer. Een deel van het perceel ligt binnen de gebiedsaanduiding 'Geluidszone – industrie), bovendien grenst de westelijke rand van het perceel aan een weg. Hierdoor staat in een deel van het perceel de omgevingsfactor stilte al onder druk. Gedurende de korte verstoringduur en incidentele verstoring door beheer zal de werking van het ecosysteem niet onevenredig aangetast worden.

Concluderend

Er is geen sprake van onevenredige aantasting van de bestaande -, potentiële waarden en omgevingsfactoren van het ecosysteem in Fortuinzicht. De ontwikkelingen bieden verbeterde mogelijkheden om in de toekomst de gewenste beheertypen te bereiken.

Robuustheid en aaneengeslotenheid van het NNN

De voorgenomen ontwikkelingen zijn niet van invloed op de robuustheid en aaneengeslotenheid van het NNN. De algehele bestaande inrichting van het gebied verandert niet ten gevolge van de herinrichting. Er is geen sprake van versnippering (Het effect van afkoppelen van het slotenstelsel wordt bij de verbindingsfunctie van het NNN behandeld). Er is geen sprake van onevenredige aantasting van de robuustheid en aaneengeslotenheid van het NNN.

De aanwezigheid van bijzondere soorten

Voor het NNN in de provincie Utrecht zijn ruim 500 aandachtsoorten aangewezen. Het merendeel van deze soorten wordt via de Habitatrichtlijn, Vogelrichtlijn of de Rode Lijst beschermd. Als onderdeel van de NNN-toetsing moet beoordeeld worden of de soorten aanwezig zijn binnen of nabij het projectgebied. Indien aanwezig, dan moeten de effecten van de voorgenomen ontwikkelingen worden bepaald (Provincie Utrecht, 2020a). Dit onderdeel komt in hoge mate overeen met het onderdeel Soortbescherming in het ecologisch werkprotocol in de natuurtoets van Van Vuuren & Klein (2020). Daarom wordt naar dit rapportage verwezen voor de onderbouwing en conclusies op gebied van aanwezigheid van (beschermde) soorten. Indien het hierin opgenomen Ecologisch werkprotocol wordt gevolgd, dan is geen sprake van een onevenredige aantasting van aanwezige soorten.

In aanvulling op bovenstaande is ook beoordeeld of de twaalf soorten die beschermd zijn via het Bijzonder Belang Utrecht aanwezig kunnen zijn en of een mogelijk negatief effect optreedt. Op basis van het uitgevoerde veldbezoek, terreinkenmerken, bekende verspreidingsgegevens (NDFF, 2020) en expert judgement is de aanwezigheid van deze soorten (met uitzondering van gierwaluw (foeragerend) en enkele weidevogelsoorten zoals kievit) uitgesloten. De vernatting van het perceel zal leiden tot een vergroting van potentieel leefgebied voor onder andere weidevogelsoorten. De herinrichting leidt daarom tot een vergroting van de biodiversiteitswaarde van het gebied. Er is dan ook geen sprake van een onevenredige aantasting van soorten die beschermd zijn via het Bijzonder Belang Utrecht.

De verbindingsfunctie van het gebied voor soorten en ecosystemen

De verbindingsfunctie van het NNN slaat op verschillende verbindingen. Dit kunnen migratieroutes zijn, maar ook dagelijkse verplaatsingen tussen gebieden (Provincie Utrecht, 2020a). Het bestaande slotenstelsel op het perceel wordt grotendeels afgekoppeld. De enige verbinding met gebiedsvreemd water wordt in de toekomstige situatie gevormd door een regelbare stuw. Hierdoor wordt voor aquatische soorten de verbindingsfunctie verbroken met buitengelegen wateren. Dit kan op de lange termijn effect hebben op de genetische diversiteit van aquatische soorten binnen het gebied. Er is sprake van een onevenredige aantasting van verbindingsfuncties binnen het NNN.

Oppervlakte van het NNN

De voorgenomen ontwikkelingen zijn niet van invloed op het totaaloppervlak van het NNN. Wel neemt door de bestemmingsplanwijziging het oppervlak met de bestemming natuur toe met 14 à 15 hectare. Door de herinrichting wordt agrarisch grasland omgezet tot N12.01: Kruiden- en faunairijk grasland en/of N05.01: Moeras. Hierdoor zal ook het oppervlak met huidige en prioritaire beheertypen toenemen en wordt de biodiversiteitswaarde van het oppervlak van het NNN verhoogd. Er is sprake van een positief effect op het oppervlak van het NNN.

Samenhang van het NNN

De samenhang van het NNN wordt bepaald door de robuustheid, aaneengeslotenheid en verbindingen binnen het NNN (Provincie Utrecht, 2020a). De robuustheid en aaneengeslotenheid van het NNN wordt niet aangetast door de voorgenomen herinrichting. Wel worden kleinschalige verbindingen voor aquatische soorten binnen het NNN aangetast door de beperkte verbinding van het perceel met gebiedsvreemd water en de regelbare stuw. Hoewel er sprake is van een aantasting van de verbindingsfunctie van het NNN door de regulatie van de inlaat van water uit de Grift, is er geen aantasting van de verbindingen die vorm geven aan de algehele samenhang van het NNN (zoals bijvoorbeeld de Grift). Er is geen sprake van een onevenredige aantasting van de samenhang van het NNN.

3.2 Externe werking Gelders Natuurnetwerk

Er is geen sprake van aantasting van wezenlijke kenmerken en waarden van GNN-deelgebied Binnenveld door externe werking. Tussen Fortuinzicht en het GNN ligt de rivier de Grift, verschillende landerijen en de tussenliggende weg die de landerijen aan de Grift met de Rauweveldseweg. Hierdoor worden de eventuele effecten op de verschillende criteria gedempt.

4. Conclusie

Provincie Utrecht heeft het voornemen om het perceel Fortuinzicht te herinrichten tot buffergebied voor de Hellen (Natura 2000) en tot calamiteitenberging voor de Grift. Het plangebied maakt deel uit van het NNN. Uit de effectbeoordeling blijkt dat de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN in de provincie Utrecht, met uitzondering van de verbindingsfunctie, niet worden aangetast. Er is geen sprake van externe werking naar het GNN.

Per saldo is sprake van een zeer positief effect op het NNN in de provincie Utrecht en Natura 2000. De herinrichting versterkt de potentie tot het bereiken van bestaande en potentiële beheertypen. Ook biedt het kansen tot uitbreiding van de aanwezigheid van verschillende soorten in het NNN en wordt het oppervlak natuur binnen het NNN vergroot. Verder leidt dit plan tot een verbeterde kweldruk in het nabijgelegen Natura 2000-gebied Binnenveld, deelgebied de Hellen.

Wel is er mogelijk sprake van een onevenredige aantasting van de verbindingsfunctie van het NNN in Utrecht. Door de herinrichting wordt de waterinlaat tot het gebied beperkt tot een regelbare stuw aan de oostkant van het perceel. Hierdoor wordt de verbindingsfunctie voor aquatische soorten met buitengelegen wateren verbroken. Dit kan op de lange termijn een mogelijk negatief effect hebben op de genetische diversiteit van aquatische soorten in Fortuinzicht. Om dergelijke onevenredige aantasting te voorkomen adviseren wij visvriendelijke inrichtingsmaatregelen te overwegen zodat migratie van aquatische soorten mogelijk blijft. Dit kan bijvoorbeeld bewerkstelligd worden door een visvriendelijke pomp te installeren. Het is aan het bevoegd gezag om te beoordelen of het plan in de huidige vorm door kan gaan of eventuele vervolgstappen nodig zijn om de effecten door de onevenredige aantasting van verbindingsfuncties te minimaliseren.

5. Geraadpleegde bronnen

Literatuur

Gemeente Veenendaal (2013). Bestemmingsplan Buitengebied. Vastgesteld op 27-06-2013. NL.IMRO.0345.BPBuitengebied-vg01.

Provincie Utrecht (2020b). Natuurbeheerplan 2021. Vastgesteld op door GS Utrecht op 2 juni 2020.

Van der Valk, M. (2019). Memo inrichting buffergebied Fortuinzicht t.b.v. PAS-maatregelen De Hellen. 11-10-2019 en bijbehorende schetsontwerp van 08-11-2019.

Van Vuuren, A. & Klein, L. (2020). Uitvoering sanering voormalige vuilstort en bestemmingsplanwijziging Fortuinzicht. Beoordeling effecten op beschermde natuurwaarden. Rapport 20-400, concept.

Provincie Gelderland (2018). Omgevingsverordening. Januari 2018, geconsolideerde versie, NL.IMRO.9925.PVOmgverordeningGC-gc05

Internet

NDFF (2020). Nationale Databank Flora en Fauna. Geraadpleegd via <https://ndff-ecogrid.nl/> in september 2020.

Provincie Utrecht (2020a). NNN-wijzer Provincie Utrecht. Geraadpleegd via <https://nnn-wijzer.provincie-utrecht.nl/> in september 2020.

Bijlagen

Bijlage 1 – Wezenlijke kenmerken en waarden GNN, deelgebied 72: Binnenveld.

Kernkwaliteiten deelgebied natuur en landschap

- Het lage natte gebied tussen de droge Veluwe en de droge Utrechtse Heuvelrug met kwel en typische veenontginningspatronen
- Het vanuit ecologisch opzicht samenhangend geheel van Valleikanaal/Grift, hooilanden en trilvenen waarin zeer bijzondere vegetaties voorkomen
- N2000-gebied Binnenveld
- Parel Bennekomse Meent: kwelgebied met soortenrijke blauwgraslanden en moeras
- Parel Allemanskamp: kwelgebied met soortenrijke blauwgraslanden; de kwel is afkomstig uit zowel de Veluwe als de Utrechtse Heuvelrug
- evz Gelderse Vallei - Rijn verbindt de schraalgraslandreservaten en vormt een groene buffer tussen Ede en Veenendaal
- leefgebied kamsalamander
- cultuurhistorische waarden van o.m. veenontginningen, waterlinie (Grebbelinie)
- abiotiek: aardkundige waarden, kwel, bodem, grondwaterreservoir
- ecosysteemdiensten: recreatie, drinkwater, waterberging
- alle door de Flora- en faunawet of Natuurbeschermingswet beschermde soorten en hun leefgebieden in dit deelgebied

Aardkundige waarden

+: Veengebied in zuidelijke Gelderse Vallei

Waardevol open gebied of verkaveling

+

Parel

+

Natte landnatuur

Ja

Ontwikkelingsdoelen natuur en landschap GNN (omvorming, natuurontwikkeling)

- ontwikkeling openheid en leegte
- ontwikkeling/herstel kwel
- ontwikkeling/herstel habitats van blauwgraslanden, overgangs- en trilvenen en waar mogelijk kalkmoerassen
- ontwikkeling moeras- en watervogelbiotopen
- ontwikkeling schrale graslanden langs het Valleikanaal/Grift tussen Ederveen en Rijn
- ontwikkeling min of meer aaneengesloten moeras- en waterverbindingen t.b.v. o.a. vissen, amfibieën en reptielen

Ontwikkelingsdoelen natuur en landschap Groene Ontwikkelingszone

- ontwikkeling openheid en leegte
- opheffen verdroging en herstel kwelstromen naar de natte schraallanden
- ontwikkeling moeras- en watervogelbiotopen
- ontwikkeling schrale graslanden langs het Valleikanaal/Grift tussen Ederveen en Rijn
- ontwikkeling min of meer aaneengesloten moeras- en waterverbindingen t.b.v. o.a. vissen, amfibieën en reptielen

Ecologische verbindingen met evz-model

28. Gelderse Vallei - Rijn (Gelderse Vallei - Rijndal, natte as): kamsalamander, vuurvlieder, winde